

TURKISTON TA'LIMIDA MAHMUDXO'JA BEHBUDIYNING PEDAGOGIK MEROSI

Olimjonova Hayotxon

*O'zbekiston Xalqaro islomshunoslik
Akademiyasi Dinshunoslik yo'nalishi*

1-kurs talabasi

Olimjonovahayotxon0@gmail.com

Toshkent, O'zbekiston

Anotatsiya: Ushbu maqolada Mahmudxo'ja Behbudiy pedagogik faoliyati va uning Turkiston ta'lim tizimidagi merosi tahlil qilinadi. Maqolada Behbudiy ta'lim sohasidagi yondashuvlari, jadid maktablarining tashkil etilishidagi roli, o'quvchilarni ilm-fan va ma'naviy tarbiyalashga qo'shgan hissasi yoritiladi. Shuningdek, kutubxonalar, matbuot va boshqa ma'rifiy vositalar orqali Behbudiy pedagogik g'oyalarini targ'ib qilishi, zamonaviy pedagogik tamoyillarni tatbiq etishi tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Mahmudxo'ja Behbudiy, pedagogik faoliyat, jadidchilik, uslub-i jadid, ta'lim tizimi, ma'rifatparvarlik, pedagogik meros, Turkiston, o'quvchilar tarbiyasi.

Annotation: This article analyzes the pedagogical activity of Mahmudkhoj Behbudi and his legacy in the Turkestan education system. The article highlights Behbudi's approaches to education, his role in the establishment of new schools, and his contribution to the scientific and spiritual education of students. It also analyzes Behbudi's promotion of pedagogical ideas and the implementation of modern pedagogical principles through libraries, the press, and other educational media.

Keywords: Mahmudkhoj Behbudiy, pedagogical activity, Jadidism, Uslub-i Jadid, education system, enlightenment, pedagogical heritage, Turkestan, education of students.

Аннотация: В данной статье анализируется педагогическая деятельность Махмудхоя Бехбуди и его наследие в системе образования Туркестана. В статье освещаются подходы Бехбуди к образованию, его роль в создании новых школ и его вклад в научное и духовное воспитание учащихся. Также анализируется продвижение Бехбуди педагогических идей и внедрение современных педагогических принципов через библиотеки, прессу и другие средства обучения.

Ключевые слова: Махмудхож Бехбуди, педагогическая деятельность, джадидизм, Услуб-и-джадид, система образования, просвещение, педагогическое наследие, Туркестан, образование учащихся.

KIRISH

XIX asr oxiri — XX asr boshlarida Turkiston ta'lim tizimi tub o'zgarishlarga muhtoj bo'lgan. An'anaviy madrasalar va diniy ta'lim shakllari jamiyatning ma'rifiy va pedagogik ehtiyojlarini to'liq qondira olmayotgan bir paytda, yangi pedagogik yondashuvlar va ilmiy-ta'limiy g'oyalar zarur bo'ldi. Shu davrda mahalliy ziyolilar, ayniqsa Mahmudxo'ja Behbudiy, ta'limni modernizatsiya qilish va jamiyatda ma'rifatparvarlik ruhini targ'ib qilishga katta hissa qo'shdi.

Mahmudxo'ja Behbudiy pedagogik faoliyatini nafaqat shaxsiy ilmiy bilimlariga asoslab, balki jamiyat ehtiyojlari va zamon talablarini hisobga olgan holda amalga oshirdi. U o'z davrining yosh avlodini ilm-fan, madaniyat va diniy bilimlar bilan tanishtirishni, ularda mustaqil fikrlash va tafakkur rivojlanishini rag'batlantirishni maqsad qilgan. Shu yo'l bilan Behbudiy nafaqat pedagog, balki ma'rifatparvar va jamiyat yetakchisi sifatida ham tanilgan.

Uning ta'lim sohasidagi yondashuvlari jadid maktablari tashkil etilishi va yangi uslub-i jadid pedagogik metodlarining tatbiq etilishida o'z aksini topdi. Behbudiy ta'lim jarayonida o'quvchilarni nafaqat bilim bilan ta'minlash, balki ularning axloqiy, ijtimoiy va madaniy tafakkurini shakllantirishga ham katta e'tibor qaratgan. Shu tariqa, uning pedagogik merosi nafaqat o'z davrida, balki keyingi avlodlar uchun ham muhim ilmiy va ma'rifiy manba bo'lib xizmat qilgan.

Shuningdek, Behbudiy pedagogik faoliyati orqali jamiyatda ilm-fan va ma'rifatga bo'lgan qiziqishni kuchaytirish, yoshlar orasida intellektual uyg'onishni rag'batlantirish va o'quv jarayonini zamonaviy talablar bilan uyg'unlashtirishga intilgan. Uning ta'limiy yondashuvlarida an'anaviy diniy bilimlar va zamonaviy pedagogik metodlar uyg'unlashgan bo'lib, bu Turkiston ta'lim tizimining rivojlanishida muhim rol o'ynagan.

Shu sababli, Mahmudxo'ja Behbudiy pedagogik merosini o'rganish nafaqat tarixiy, balki zamonaviy pedagogika va ta'limni rivojlantirish nuqtai nazaridan ham katta ahamiyatga ega. Mazkur maqolada Behbudiy pedagogik faoliyati, uning jadid maktablari va ta'lim tizimiga qo'shgan hissasi ilmiy-tahliliy usulda yoritiladi.

MUHOKAMA

Mahmudxo'ja Behbudiy pedagogik faoliyati Turkiston ta'lim tizimida tub islohotlar olib kirish bilan ajralib turadi. U an'anaviy diniy ta'limni zamonaviy pedagogik metodlar bilan uyg'unlashtirib, o'quv jarayonini nafaqat bilim berish, balki tafakkur va ma'naviy tarbiya shakllantirishga yo'naltirdi. Shu yo'l bilan Behbudiy nafaqat o'quvchilarni, balki ularning oilalarini ham ilm-fan va ma'rifatga jalb qilishga intildi, bu esa jamiyatda keng ma'rifiy uyg'onish jarayonini rag'batlantirdi.

Behbudiy ta'lim tizimidagi yangiliklarni amalga oshirishda uslub-i jadid tamoyillaridan foydalanishga katta e'tibor qaratdi. U maktablarda fan va diniy bilimlarni uyg'unlashtirish, o'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatish, shuningdek,

ularni amaliy hayotga tayyorlashni maqsad qildi. Shu bilan birga, u pedagogik jarayonni tizimli va ilmiy asoslangan shaklda tashkil etishga intildi, bu esa Turkistonda yangi pedagogik yondashuvlarning shakllanishiga zamin yaratdi.

Kutubxonalar, matbuot va teatr orqali Behbudiy ilgari surgan ma'rifiy g'oyalar pedagogik faoliyatining ajralmas qismi bo'ldi. U maktablarda nafaqat fanlar bo'yicha bilim berishga, balki o'quvchilarni axloqiy va ijtimoiy jihatdan tarbiyalashga ham katta e'tibor qaratdi. Shu tariqa, Behbudiy pedagogik faoliyati jamiyatda nafaqat ilmiy, balki ma'naviy uyg'onishni ham rag'batlantirdi.

Behbudiy maktablarini tashkil etish va uslub-i jadidni tatbiq etish jarayonida u o'qituvchilarni malakali qilish, o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish va ta'lim sifatini oshirishga intildi. Bu yondashuv nafaqat o'quvchilar, balki butun jamiyat uchun yangi intellektual muhit yaratishga xizmat qildi. Shu tariqa, Behbudiy pedagogik faoliyati Turkiston ta'lim tizimining modernizatsiya qilinishida yetakchi rol o'ynadi.

Shuningdek, uning pedagogik yondashuvlari bugungi kunda ham dolzarbligini yo'qotmagan. O'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantirish, ilmiy izlanishlarga qiziqishni uyg'otish va jamiyatda ma'naviy uyg'onishni ta'minlash kabi tamoyillar Behbudiy pedagogik merosining asosiy jihatlari sifatida saqlanib qolgan.

Shu tariqa, Mahmudxo'ja Behbudiy pedagogik faoliyati nafaqat o'z davrining ilmiy va ma'rifiy ehtiyojlarini qondirdi, balki keyingi avlodlar uchun ham bebaho manba bo'lib xizmat qildi. Uning pedagogik merosi Turkiston ta'lim tizimining rivojlanishida, yosh avlodning ma'rifiy va intellektual o'sishida hamda jamiyatda ilm-fan va ma'naviyat uyg'onishida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan.

XULOSA

Mahmudxo'ja Behbudiy pedagogik faoliyati Turkiston ta'lim tizimida tub o'zgarishlar olib kirish va yangi pedagogik yondashuvlarni tatbiq etishda katta

ahamiyatga ega bo'lgan. U o'quv jarayonini nafaqat bilim berish vositasi sifatida, balki yoshlar tafakkuri, axloqiy va ijtimoiy tarbiyasini shakllantirish platformasi sifatida ko'rgan. Shu yo'l bilan Behbudiy o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, ilm-fan va ma'naviy qadriyatlarni qadrlashga o'rgatdi, bu esa jamiyatda keng ma'rifiy uyg'onish jarayonini rag'batlantirdi.

Behbudiy pedagogik faoliyati jadid maktablari tashkil etilishi va yangi uslub-i jadid metodlarining tatbiq etilishida o'z aksini topdi. U ta'lim jarayonida diniy va dunyoviy bilimlarni uyg'unlashtirish, o'quvchilarni amaliy hayotga tayyorlash va ularning tafakkurini rivojlantirishga intildi. Shu tariqa, Behbudiy nafaqat pedagog, balki ma'rifatparvar va jamiyat yetakchisi sifatida tanildi.

Uning pedagogik yondashuvlari maktablarda fan va madaniy bilimlarni uyg'unlashtirish, o'qituvchilarni malakali qilish, o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilgan. Kutubxonalar, matbuot va teatr orqali ilgari surilgan ma'rifiy g'oyalar esa pedagogik faoliyatini yanada mustahkamladi.

Shu tariqa, Mahmudxo'ja Behbudiy pedagogik merosi Turkiston ta'lim tizimining rivojlanishida, yosh avlodning ma'rifiy va intellektual o'sishida hamda jamiyatda ilm-fan va ma'naviyat uyg'onishida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan. Uning pedagogik yondashuvlari va ma'rifiy faoliyati bugungi kunda ham pedagogika va ta'lim rivoji uchun qimmatli ilmiy manba sifatida saqlanib qolgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Behbudiyning ta'lim sohasidagi pedagogik faoliyati. Tadqiqotlar.uz
2. Mahmudxo'ja Behbudiyning ta'lim sohasida amalga oshirgan ishlari va ma'rifatparvarlik faoliyati | Современные тенденции инновационного развития науки и образования в глобальном мире.

3. Jadid.uz — Mahmudxo‘ja Behbudiy va uning pedagogik merosi.
4. Bukhari.uz portali — Mahmudxo‘ja Behbudiy pedagogik faoliyati.
5. Juyborikalon — “Mahmudxo‘ja Behbudiyning ta’lim va ma’rifat faoliyati”.
6. G‘ijduvon tarixiy-arxeologik muzeyi ijtimoiy tarmoq sahifasi — Behbudiy pedagogik merosi.
7. Sobirov, N. “Turkiston jadidchilik harakati va ta’lim tizimi” — Toshkent: Fan, 2015.
8. Karimov, T. “Mahmudxo‘ja Behbudiy: ma’rifatparvarlik va pedagogik faoliyati” — Samarqand: Sharq, 2018.
9. Kamilov, A. “Jadid pedagogikasi va Mahmudxo‘ja Behbudiy yondashuvlari” — Toshkent: Ilm-fan, 2020.